

Till Konstitutionsutskottet

Begäran av granskning av statsrådet Ann Lindes uttalanden om export av krigsmateriel

Regelverket för export av krigsmateriel förnyades och skärptes 2018 (prop. 2017/18:23), bl.a. i syfte att göra den mottagande statens demokratiska status till ett centralt villkor vid tillståndsprövning. Vapenaffärer som slöts före 2018 omfattas därmed inte av det skärpta regelverket. Skälet till att riktlinjerna före 2018 fortfarande har relevans är på grund av begreppet följdleverans.

En följdleverans är en affär som anses ha en koppling till en tidigare godkänd affär, och som därmed kan omfattas av de äldre riktlinjerna. Begreppet följdleverans är ett unikt svenskt påfund och endast en byråkratisk klassificering av ett tillstånd för vapenexport. Det gör ingen skillnad när krigsmateriel når mottagarlandet hur vi klassificerat den i Sverige eller hur den legitimeras i debatten.

Trots att inga nya affärer beviljats sedan 2017 var Förenade Arabemiraten 2020 det i särklass största mottagarlandet för svensk vapenexport. En femtedel av Sveriges totala vapenexport gick 2020 till fyra av de stridande parterna i Jemenkriget, nämligen Förenade Arabemiraten, Saudiarabien, Qatar och Kuwait. Följdleveranser är därför ett av de stora kryphålen i svensk vapenlagstiftning för att genomföra export till diktaturer.

Ett av de vanligaste argumenten till försvar för vapenexporten till de stridande parterna i Jemen är att inga nya vapenaffärer har beviljats till Saudiarabien eller Förenade Arabemiraten på flera år.

Utrikesminister Ann Linde fick en fråga om detta under ett samtal på Olof Palmes Internationella Center onsdagen den 24 februari 2021.¹ Frågan riktade sig till hur utrikesministern ser på kritiken av Sveriges krigsmaterielexport till de stridande parterna i Jemen. Utrikesministern svarade att: "Då är det så att just i sådana länder som t.ex. Saudiarabien och andra så är det otroligt stränga regler för att man överhuvudtaget ska göra det, nu kan jag inte det i huvudet, men det är ju många år sedan som man hade några vapenexportaffärer dit."

Två uppenbara felaktigheter framkommer i uttalandet. För det första har export av krigsmateriel pågått årligen till krigförande länder i Jemen sedan kriget startade 2015, med de facto leveranser så sent som i mitten av februari 2021. För det andra har nya utförseltillstånd beviljats till både Saudiarabien och Qatar under 2020, som därav inte kan försvaras som följdleveranser.

Statsrådet har genom det ovan refererade uttalandet uppgivit grava felaktigheter angående Sveriges export av krigsmateriel och med det riskerat att vilseleda allmänheten om exportens innehåll och regelverket som reglerar exporten. Det är allvarligt när statsråd uppger sådana felaktiga uppgifter som sprider en felaktig bild av svensk vapenexport till länder med allvarliga demokratiska brister.

Mot denna bakgrund menar jag att konstitutionsutskottet bör granska hur utrikesminister Ann Linde genom sitt uttalande brustit i de krav om saklighet som förväntas av ett statsråd, angående Sveriges export av krigsmateriel till de stridande parterna i Jemen.

Stockholm den 25 januari 2022

Håkan Svenneling
Riksdagsledamot
Vänsterpartiet

¹ <https://www.palmecenter.se/sveriges-utrikes-och-sakerhetspolitik-med-utrikesminister-ann-linde/>